

Müziğin Tedavide Kullanımına Dair Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Studies on the Use of Music in Treatment

¹Sercan KÜRKLÜ^a, ²Tuğba ATMACA TEMREL^a, ³Tuna İLBARS^a, ⁴Eray Serdar YURDAKUL^a

^aSağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Deontoloji ABD, Ankara, TÜRKİYE

ÖZET Son yıllarda, geleneksel ve tamamlayıcı tıp kapsamına alınan müzik terapiye dair yapılan çalışmaların arttığı görülmektedir. Genel bir inceleme ve yapılan analizler ile müzik terapi ile ilgili çalışmaların en çok hangi alanda yapıldığı, en çok hangi yayınların atf aldığı, hangi ülkelerde ve dergilerde yayımlandığı bilgisi elde edilebilecektir. Bu çalışmamızda, ulusal tez merkezi ve Web of Science veri tabanı taranarak, 6.079 çalışmanın bibliyometrik analizleri ile müzik terapiye ilişkin yol gösterici literatür bilgisi sunulması amaçlanmıştır. Türkiye Ulusal Tez Merkezi taranarak müzik terapiye ilişkin toplam 44 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Söz konusu tezler, tür ve yapıldığı alan bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca Web of Science Core Collection (WOS) veri tabanı kullanılarak müzik terapi konu başlığında tarama yapılmış ve 1975-2020 yılları arasında yayımlanan 6.079 çalışmaya ulaşılarak bibliyometrik analizleri yapılmıştır. Analizler ile çalışmalar; ülkeler, dergiler, yayın yılları, yayın sayıları, yayın türleri ve atıflar yönünden incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda; müzik terapi alanında en fazla çalışmanın son 5 yıllık dilimde yapıldığı (n=2.763; %45,45), en fazla çalışmanın Journal of Music Therapy (n=494; %8,12)'de yayımlandığı, araştırmaların en fazla Amerika Birleşik Devletleri (n=1.967; %32,35)'nde yapıldığı, Türkiye'nin ise literatüre 138 makale ile %2,27 katkı sağlayarak 10. sırada yer aldığını görülmektedir. Son yıllarda önemi gittikçe artan müzik terapi alanında en temel ve güncel literatür bulgusuna ulaşmak adına yapılan bibliyometrik analizler ile alana özgü genel çerçeve belirlenmiştir. Bu sayede, tıp tarihinde de yer tutan müzikle tedavi konusuna ilgi duyanlar için hedefe yönelik bir farkındalık oluşturmak ve araştırmacılar için genel bir literatür bilgisi sunulmak istenmiştir.

ABSTRACT In recent years, it is observed that studies on music therapy, which is included in the scope of traditional and complementary medicine, have increased. With a general examination and analysis, information could be obtained in which field the studies related to music therapy are carried out the most, which publications are the most cited, in which countries and journals. In this study, it is aimed to present the result of bibliometric analyzes of 6079 studies and information of guiding literature on music therapy by scanning the national thesis center and Web of Science database. A total of 44 post graduate theses on music therapy were reached by scanning the Turkish National Thesis Center. These theses were evaluated in terms of their genre and the related field. Using the Web of Science Core Collection (WOS) database, the topic of "music therapy" was scanned and 6,079 studies published between 1975-2020 were reached. The bibliometric analysis according to countries, journals, years of publication, number of publications, types of publications and references were made. The highest number of studies in the field of "music therapy"; have been done in the last five years (n=2,763; %45,45), have been published in the Journal of Music Therapy (n=494; %8,12) and have been conducted in the The United States of America (n=1,967; %32,35) and it is seen that Turkey ranks 10th by contributing 2.27% with 138 articles to the literature. The general framework specific to the field has been determined by bibliometric analysis to reach the most basic literature finding in the field of music therapy expanding day by day. Thus a targeted awareness has been created for those who are interested in music therapy, which also takes place in the history of medicine, and it was aimed to present general literature information for the researchers.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz; müzik terapisi; tıp tarihi; geleneksel ve tamamlayıcı tıp

Keywords: Bibliometric analysis; music therapy; history of medicine; traditional and complementary medicine

İnsanlığın varlığından itibaren hastalıkların tedavilerinde çeşitli yöntemler denenmiş ve kullanılmıştır. İnsanların duygu ve düşüncelerini ilettiği, dinleyen farklı duygusal durumlar içinde olduğu ve herkeste farklı hisler uyandıran müziğin tedavide kullanımına dair tıp tarihinde de önemli ör-

nekler bulmak mümkündür. Tarihte önemli bir yer tutan müzik terapi, son yıllarda tekrar gündem olmaya başlamıştır. Müzik terapi konusunda yapılan çalışmaların arttığı, tamamlayıcı ve geleneksel tıp kapsamında değerlendirilmeye başlandığı görülmektedir.

Correspondence: Sercan KÜRKLÜ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Deontoloji ABD, Ankara, TÜRKİYE/TURKEY

E-mail: sercankurklu@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 10 Jul 2020

Received in revised form: 07 Sep 2020

Accepted: 08 Sep 2020

Available online: 31 Dec 2020

2146-8982 / Copyright © 2021 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Müzik, eski zamanlardan itibaren insanlar üzerinde önemli bir etki kaynağı olmuştur. İnsanlar sevinçlerini, üzüntülerini, acılarını, sevgilerini ve heyecanlarını çoğunlukla müzikle ifade etmişlerdir. Müzik, yoğun duygu durumuna sahip olduğundan, birçok uygarlıkta dinsel duyguların güçlenmesinde ve hastalıkların tedavisinde oldukça yaygın bir yöntem olarak kitleleri etkilemiştir.¹⁻²

İlk çağlardan beri insan yaşamının çeşitli anlarında, farklı amaçlarla müziğin var olduğu bilinmektedir. Eski çağlardan bu yana araştırmacılar müziğin insan üzerindeki çeşitli etkilerini farklı yöntemlerle tespit etmeye ve anlamlaştırmaya çalışmışlardır. Bu hususta Konfüçyüs'ün anlatımı ile "Müzik yapıldığı zaman kişilerarası ilişkiler düzelir, gözler parlar, kulaklar keskin olur. Kanın hareketi ve dolanımı sakinleşir." gözleminin olduğu belirtilmiştir.³

Çeşitli nedenlerle tedavide kullanılan müzik, değişik psikiyatrik bozukluğu olan hastalarda (nevrotik bozukluk, madde bağımlılığı, zeka geriliği olan ve otistik çocuklarda), terminal dönem hastalarında, onkoloji hastalarında, herhangi bir tıbbi ve cerrahi prosedür öncesi kaygıyı azaltma amaçlı, yoğun bakım ünitelerinde, pediatri, doğumhanede ve ameliyathanelerde kullanılmıştır. Hastanede yatan hastalar üzerinde yapılan bir derleme çalışmasında özellikle normal bakımlarda müziğin kaygıyı azalttığı tespit edilmiştir.^{4,5}

Gün geçtikçe genişleyen böyle bir literatürde çalışmaların incelenmesi ve literatür bilgisine ulaşılması için yayınların analiz edilmesi gerekebilir. Yayınların analiz edilmesinde, birçok yazılım ve online siteler ile literatüre dair analizler yapılabilir.⁶⁻¹⁰ Müzik terapi alanında yapılan çalışmaların, disiplini oluşturan temaların, yazarların ya da kuruluşların belirlenmesi, çalışmaların hangi alanlara yoğunlaştığının tespit edilmesi ve en çok atf yapılan yazar, dergi ya da makalelerin incelenmesi ile literatür bilgisi sunmak için yapılan nicel araştırmaların başında bibliyometrik analizler yer alabilir.

Günümüzde farklı birçok disiplinde kullanılan bibliyometrik analizlerin terim olarak 1922 yılında E. Wyndham Hulme tarafından Cambridge Üniversitesinde derslerde kullanıldığı, sonrasında ise sağlık bilimlerinde alıntılama üzerine Raising tarafından kullanıldığı görülmektedir.^{11,12} Pritchard tarafından bib-

liyometri 1969 yılında matematiğin ve istatistiksel yöntemlerin kitaplara ve diğer iletişim ortamlarına uygulanması şeklinde tanımlanmıştır.¹³ Araştırmacılara yol haritası oluşturma niteliğinde bibliyometrik analiz, bilimsel araştırmanın belli özelliklerinin istatistiksel yöntemlerle ilişkilerinin sayısal analizidir.

Bibliyometrik analizler, son zamanlarda standart bir araştırma yöntemi ve bilim politikası aracı hâline gelmiştir. Bilimsel değerlendirmelerin en önemli göstergeleri tabii ki yayınlara ve atıflara dayalıdır. Yayınların atf göstergeleri ile daha fazlası hemen hemen bütün bilimsel alanlarda kullanılabilir disiplinler arası bir araştırma alanı olarak bibliyometrik analizlerde yer almaktadır. Yapılan bibliyometrik analizlerin standartlarının geliştirilmesi sayesinde, geçerliliği ve güvenilirliği de artacaktır.^{14,15}

Bibliyometrik analizlerin yapılabilmesi için bilimsel veri tabanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmalarda farklı disiplinlerde öne çıkan bilimsel veri kaynaklarından bazıları şunlardır; Science Citation Index, Social Science Citation Index, Medline, Education Resource Information Center, Academic Search Ultimate, Art&Humanities Citation Index, Academic Search Complete. Birçok önemli bilimsel atf dizinine ulaşım sağlamaya imkân veren Web of Science Core Collection (WOS) veri tabanı ile bibliyometrik analizler yapılabilmektedir.¹⁶

Bu çalışmanın amacı, Türkiye Ulusal Tez Merkezi taranarak müzik terapi konusunda yapılan lisansüstü çalışmaları tespit ederek bu çalışmaların ve WOS veri tabanında 1975-2020 yılları arasında müzikle tedavi konusunda yayımlanan 6.079 çalışmanın bibliyometrik analizlerinin çıkarılarak konu hakkında literatür bilgisi oluşturmaktır. Çalışmalar ülke, dergi, yayın yılı, yayın sayısı, yayın dili ve atıflar yönünden bibliyometrik analizle incelenmiştir. Bu sayede konuya ilgi duyan araştırmacılara yön gösterici literatür bilgisi sunulacaktır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Türkiye Ulusal Tez Merkezi taranarak toplam 44 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Söz konusu tezler, tür ve yapıldığı alan bakımından değerlendirilmiştir. Ayrıca WOS veri tabanı kullanılarak müzik terapi konu başlığında tarama yapılmış ve elde edilen veriler ülke-

ler, dergiler, yayın yılları, yayın sayıları, yayın türleri ve atıflar yönünden incelenmiştir. 2020 yılı Haziran ayında WOS Veri tabanında konu olarak “music therapy” kelime grubu tarandığında; başlık, özet ve anahtar kelimelerde müzik terapi kelimesi geçen yayınlar taranarak sıralanmaktadır. Bu tarama ile 1975-2020 yılları arasında yayımlanan 6.079 çalışmaya ulaşılarak analiz yapılmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler WOS veri tabanı kaynaklıdır.¹⁷ Lisansüstü tezler ise Türkiye Ulusal Tez Merkezi kaynaklıdır.¹⁸

BULGULAR

Günümüz tıbbında hâlen çalışmaları devam eden müzik terapi konusunda lisansüstü eğitimlerde Türkiye’de yapılan tezler Ulusal Tez Merkezinden tarandığında, 27 yüksek lisans, 7 doktora ve 10 tıpta uzmanlık tezinin yapıldığı görülmektedir.¹⁸

En fazla atıf alan çalışmanın “Systematic review of psychological approaches to the management of neuropsychiatric symptoms of dementia” (n=348) olduğu görülmektedir

Yıllara göre atıf sayıları incelendiğinde en fazla atıfın 2019 yılında gerçekleştirildiği (n=9.369) ve en fazla atıf çıkışının ise 2017 (n=6.566) yılından 2018 (n=7.992) yılına geçişte olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Bibliyometrik analizler ile bilim insanları, kurumlar, dergiler, ülkeler ve birçok faktörler değerlendirilebilmektedir. Bu analizler sayesinde disiplinler arası karşılaştırma yapılabilmekte, bilim politikaları oluşturulmakta ve çalışma planları tasarlanabilmektedir. Burada unutulmaması gereken konu bibliyometrik çalışmaların nicel bir değerlendirme olduğudur. Yapılan analizlerle, niteliksel olarak içeriğe dair bir inceleme bulunmamaktadır. Sonuçta, bibliyometrik analizler bir kohort, vaka kontrol veya metaanaliz çalışması değildir ve kabul edilen belli bir hata payı yoktur. Mevcut veriler ile o anki duruma özgü istatistiksel veriler analiz edilmektedir.

Türkiye’de 2 Kasım 2011 tarih ve 28103 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sağlık Bakanlığı Sağlık Hiz-

metleri Genel Müdürlüğüne “Geleneksel, tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamaları ile ilgili düzenleme yapmak” yetkisi verilmiştir. Buna dayanarak hazırlanan “Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği” 27 Ekim 2014 tarih ve 29158 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte düzenlenen 15 uygulamanın (akupunktur, apiterapi, fitoterapi, hipnoz, sülük uygulaması, homeopati, kayropraktik, kupa uygulaması, larva uygulaması, mezoterapi, proloterapi, osteopati, ozon uygulaması, refleksoloji) sonucusu müzik terapi olmuştur.¹⁹

Çalışmamızda, müzik terapi konusunda yayımlanan 6.079 çalışmanın zaman dilimine göre dağılımının belirtildiği **Tablo 1** incelendiğinde daha 2020 yılı tamamlanmadan araştırmamızı yaptığımız Haziran ayı itibari ile son 5 yıldaki yayımlanan çalışmaların, toplam sayının %45,45’i olduğu görülmektedir. Şüphesiz bu durum son yıllarda müzik terapi konusundaki farkındalığın artmış olduğunun ve bu alanda artık daha fazla çalışma yapıldığının bir kanıtıdır.

Müzik terapi konusunda son yıllarda artan çalışmalar ile çeşitli sonuçlara ulaşmak için tedavide müziğin kullanımına ilgi artmıştır. Hastalar üzerinde müdahale olarak müzik önemli bir yer tutarken eleştirel olarak çalışmaların verilerinin azlığından yola çıkan Evans, kapsamlı bir çalışma ile sistematik bir derleme sunmuştur. Bu derlemenin sonucunda, normal bakım sunumu sırasında kaygıyı azaltmak için

TABLO 1: Müzik terapi ile ilgili çalışmaların yıllara göre dağılımı (Kaynak: Web of Science Core Collection).¹⁷

Yıllar	Sayı (n)	Yüzde (%)
1975-1980	102	1,68
1981-1985	84	1,38
1986-1990	105	1,73
1991-1995	144	2,39
1996-2000	239	3,93
2001-2005	366	6,02
2006-2010	774	12,72
2011-2015	1.502	24,70
2016-2020	2.763	45,45
Toplam	6.079	100

Müzik terapi alanında yayımlanan 6.079 çalışmanın yıllara göre dağılımı incelendiğinde en fazla çalışmanın 2016 yılında (n=705) yayımlandığı görülmüştür. Çalışmada, 2020 yılının sadece ilk 6 ayının dâhil olduğu yıl dilimlerinde en çok çalışmanın 5 yılda yayımlandığı görülmektedir (n=2.763).

TABLO 2: Müzikle terapi ile ilgili Ulusal Tez Merkezinde yayınlanan tezler (Kaynak: Ulusal Tez Merkezi).

Yıl	Yazar	Tez Adı	Tez Türü	Konu Alanı
2020	Anıl Şimşek	Drama destekli müzik terapisinin depresyon tanısı almış bireylerde etkisi	Yüksek Lisans	Müzik
2019	Gökben Bakır	İskemik inmei hastalara verilen müzik terapisinin yaşam kalitesi ve uyku kalitesine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2019	Doğukan Çavlu	İstanbul'da yasal etkinliği olan müzik terapi kurum ve kuruluşlarının incelenmesi	Yüksek Lisans	Sağlık Eğitimi
2019	Özlem Erişene	Göğüs cerrahisi hastalarında müzik terapinin ameliyat öncesi anksiyete ve fizyolojik parametreler üzerine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2019	Leyla Sancak	Türk-İslam medeniyetinde psikolojik sağaltım yöntemleri ve musiki ile sağaltımın günümüz müzik terapi uygulamaları ile karşılaştırılması	Yüksek Lisans	Psikoloji
2019	Sermet Kıray	Mekamik ventilasyon desteğinde olan hastalarda müzik terapinin ağrıya etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2019	Furkan Uçkaya	Müzik terapinin kekemelik tedavisindeki yeri	Yüksek Lisans	Psikoloji
2018	Gözde Öçer	Serebral palsili çocuklarda nörolojik müzik terapi eğitiminin yaşam kalitesi, katılım ve günlük yaşam aktiviteleri üzerine etkisi	Yüksek Lisans	Müzik
2018	Mert Işıklı	Müzik terapinin kolonoskopi öncesi, hastaların fiziksel ve ruhsal parametreleri üzerine etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
2018	Bensu Kültür	Palyatif bakım ünitelerinde uygulanan müzik terapi çalışmalarını üzerine bir araştırma	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2018	Ayla Aydın	Hemodiyaliz tedavisinde alan hastalarda müzik terapinin ağrı, yorgunluk, anksiyete ve kaşınma semptomları üzerine etkisi	Yüksek Lisans	Müzik
2018	Pınar Ezgi Özgenel	Şizofreni hastalarında müzik terapinin depresyon, işlevsellik, genel psikopatoloji klinik parametreleri üzerine etkileri	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2017	Emine Elif Şahin Karadeniz	Demans-Alzheimer hastalarında farklı müzik terapi uygulamalarının zihinsel, psikolojik, anksiyete ve ajlasyon etkileri üzerine karşılaştırmalı çalışma	Yüksek Lisans	Psikoloji
2017	Gonca Kayım	Dünyada müzik terapi tarihi ve eğitimi	Yüksek Lisans	Psikoloji
2016	Sevcan Çakı	Masaaj ve müzik terapinin yenidoğan stres ve davranış üzerine etkisi	Yüksek Lisans	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
2016	Özgür Bahadır	Müzik terapinin cerrahi uygulanan 6-12 yaş arası çocuklarda anksiyete, korku ve ağrı yönetimine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2016	Gizem İlayda Geyik	Hematopoetik kök hücre nakli esnasında müzik terapinin kanser hastalarının fiziksel ve ruhsal parametreleri üzerine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2015	Kübra Arlı	Stres ve anksiyete için alternatif ve tamamlayıcı bir model olarak müzik terapi	Yüksek Lisans	Müzik
2015	Suna Fındıklıoğlu	Şizofrenik hastalarda müzik terapinin ruhsal durum üzerine etkileri	Yüksek Lisans	Psikoloji
2014	Duygu Kurt	Müzik terapinin huzurevinde yaşayan yaşlıların yalnızlık hissi üzerine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2013	Dilek Houz	Göğüs hastalıkları servisinde yatan koah hastalarında müzik terapisinin anksiyete ve bazı klinik bulgulara etkisi	Yüksek Lisans	Halk Sağlığı
2012	Bilsevi Araç	Müzik terapinin cerrahi yoğun bakım hastalarının yaşam bulgularına etkisi	Yüksek Lisans	Genel Cerrahi
2010	Meltem Vızeli	Koroner anjiyografi uygulanan hastalarda müzik terapisinin anksiyete düzeyine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
2008	Deniz Çadır	Zihinsel engelli öğrenmeler için müzik terapi yöntemine göre hazırlanan sosyal beceri öğretim programının etkililiğinin incelenmesi	Yüksek Lisans	Eğitim ve Öğretim
2007	Esra Akın	Mekamik ventilatör desteğinde olan hastalarda müzik terapinin anksiyetenin fizyolojik belirtilerine etkisi	Yüksek Lisans	Hemşirelik
1999	Şengül Güngör	Cerrahi girişim yapılacak vakalarda; preoperatif dönemde müzik terapi ve okuma terapisi içeren hemşirelik uygulamalarının hasta üzerindeki etkilerinin araştırılması	Yüksek Lisans	Genel Cerrahi
1998	İpek Güllük	Okul öncesi ve ilköğretim çağı çocuklarının eğitimine müzik terapisinin etkileri ve faydalar	Yüksek Lisans	Eğitim ve Öğretim
2018	Ayşe Kaya Göktepe	Dini içerikli müzik terapinin üniversite öğrencilerinde duygu durumu, kaygı ve algılanan stres düzeyi üzerindeki etkisi	Doktora	Psikoloji, Din

devamı →

TABLO 2: Müzikle terapi ile ilgili Ulusal Tez Merkezinde yayınlanan tezler (Kaynak: Ulusal Tez Merkezi) (devamı).

Yıl	Yazar	Tez Adı	Tez Türü	Konu Alanı
2016	Esra Yücesan	Müzik terapi, şiir terapi ve yaratıcı drama uygulamalarının üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri üzerine etkisi	Doktora	Eğitim ve Öğretim, Güzel Sanatlar
2015	Şebnem Bilgiç	Kemoterapi uygulanan hastalarda müzik terapinin kemoterapi semptomları ve konfor düzeyine etkisi	Doktora	Hemşirelik
2015	Kübra Gökçalp	Müzik terapisinin yaşlı kanser hastalarının anksiyete ve uyku kalitesi üzerine etkisi	Doktora	Psikiyatri
2013	Yeşim Yaman Aktaş	Mekanik ventilasyonlu hastanın aspirasyon işlemi uygulanan müzik terapinin ağrı ve fizyolojik parametrelere etkisi	Doktora	Hemşirelik
2012	İşin Cantekin	Müzik terapisinin hemodiyaliz hastalarının algıladıkları stresörler ve anksiyete düzeyleri üzerine etkisi	Doktora	Hemşirelik
2012	Yeliz Çiğerci	Koroner arter bypass greft ameliyatı uygulanan hastalarda müzik terapinin temel yaşam bulguları, ağrı, anksiyete ve hastanede kalış sürelerine etkisi	Doktora	Hemşirelik
2019	Guyem Kolbaşı	Anksiyete düzeyi yüksek bireylerde sufi müzik ve gregoryan müziğin rahatlama üzerine etkilerinin karşılaştırılması	Tez Uzmanlık	Psikiyatri
2018	Mehmoosh Bashiri	Endoskopik/kolonoskopi yapılan hastalarda müzik tedavisiyle ağrı ve hasta memnuniyetinin değerlendirilmesi	Tez Uzmanlık	Anestezi ve Reanimasyon
2016	Coşkun Çifci	Bel ağrısına yönelik girişimsel işlem yapılan hastalarda müzik dinlemenin girişimsel analjezi ve hasta konforuna etkisi	Tez Uzmanlık	Anestezi ve Reanimasyon
2015	Sami Ulusal	Acil servise başvuran hastalarda triajda müzik yayınının ağrı ve anksiyeteye olan etkisinin araştırılması	Tez Uzmanlık	İlk ve Acil Yardım
2015	Özlem Özkalaycı	Pediyatrik dental girişimlerde müzik dinletilmesinin sedasyon gereksinimi ve düzeyine etkisi	Tez Uzmanlık	Anestezi ve Reanimasyon
2014	Mehmet Karasakal	Spinal anestezi altındaki hastalara müzik dinletilmesi veya ortam seslerinin engellenmesinin sedasyon ve hemodinami üzerine etkileri	Tez Uzmanlık	Psikiyatri
2014	Bahar Yeşil	Müzik lisans eğitiminin dikkat eksikliği belirtileri ve çalışma belleği üzerine etkileri	Tez Uzmanlık	Anestezi ve Reanimasyon
2012	Kader Bayram	Müzik eğitimi alan öğrencilerde videoların gastrooskopik bulguların karşılaştırılması	Tez Uzmanlık	Kulak, Burun ve Boğaz
2012	Ulkuhan Düzgün	Farklı desibeldeki çeşitli müzik türlerinin serebral oksidatif hasar üzerine etkiler	Tez Uzmanlık	Nöroloji
2009	Nazan Köylü İlkeya	Müzik, beyaz gürültü ve ortam gürültüsünün spinal anestezi ile ameliyat olan hastalarda sedasyon ve anksiyete üzerine etkiler	Tez Uzmanlık	Anestezi ve Reanimasyon

müziğin etkinliği gösterilmiştir. Müzikle terapinin ucuz olması ve istenmeyen olayların azlığı göz önüne alındığında, normal bakım uygulamalarına ek olarak önerildiği görülmektedir. Son olarak ise müzik terapi konusunda birçok yönüyle ilgili daha fazla araştırma yapılması gerekliliği vurgulanmıştır.⁵

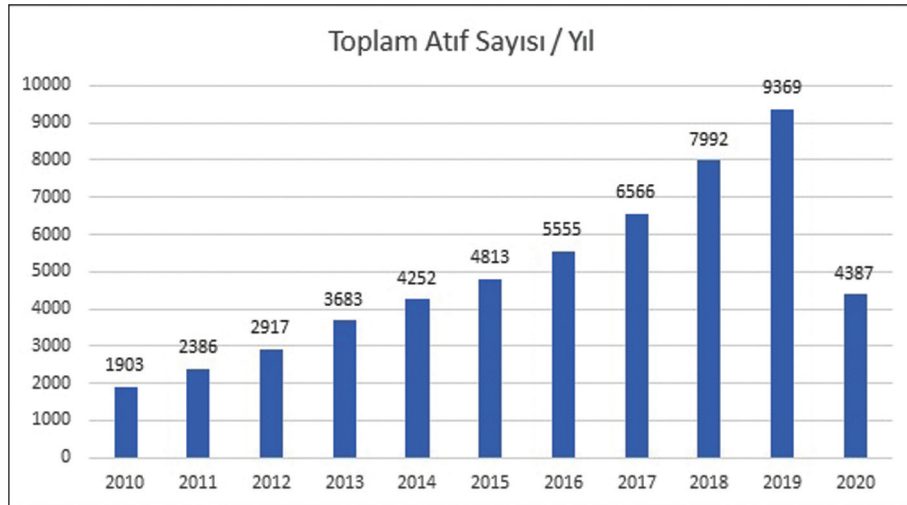
Yıllardır kullanılan müzik ile tedavi konusunda bilim çevrelerinin artan ilgisinde müzik terapi tek başına bir tedavi yöntemi olup olmayacağı tartışmasında, tedaviyi destekler nitelikte ya da bir rehabilitasyon yöntemi olarak müzikten özellikle psikiyatride, nörolojide ve cerrahi müdahalelerde ağrıyı azaltma amaçlı alternatif bir tedavi tarzında yararlanılabileceği gibi görüşler ortaya çıkmıştır.²⁰⁻²³

Müzikle tedavi konusundaki tartışmalar altında yapılan detaylı araştırmalara ulaşmak için taranan Ulusal Tez Merkezinde yayımlanan tezlerin (Tablo 2) konu alanlarına bakıldığında yüksek lisans ve doktora tezlerinde en fazla hemşirelik alanında, tıpta uzmanlık tezlerinde ise anestezi ve reanimasyon alanında çalışma yapıldığı görülmektedir. Multidisipliner bir alan olarak farklı birçok tıp disiplininde müziğin etkileri tartışılmakta ve araştırılmaktadır. Lisansüstü eğitimlerde ve uzmanlık tezlerinde, müzik terapiye dair çalışmalar yapılması alana özgü nitelikli çalışmaların varlığını göstermektedir.

Bu alandaki en fazla çalışmanın müzik terapi adının yer aldığı Journal of Music Therapy (n=494) adlı dergide olması, sadece alana özgü yayın yapmasından kaynaklı olabilir (Tablo 3). Yıllara göre atıf sayılarındaki belirgin artışın, alan özgü ve birbirine bağlantılı olarak daha fazla tartışmanın ve çalışmanın yapıldığının bir göstergesi kabul edilebilir (Şekil 1).

Müzikle terapi ile ilgili en fazla atıf alan çalışmaların listelendiği Tablo 4 ile alanda en çok tartışılan yayınlar sıralandığında; demanstan, kardiyovasküler rahatsızlıklara, felçlere ve müzik ile uyarılan duyguların nörolojik ilişkilerine kadar çeşitli alanlardaki çalışmaların olduğu görülmektedir. En fazla atıf alan yayının sistematik bir çalışma olan “Systematic review of psychological approaches to the management of neuropsychiatric symptoms of dementia” olduğu görülmektedir.²⁴ Bu çalışmada da yine alana özgü daha nitelikli ve fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

ŞEKİL 1: Müzik terapi ile ilgili yıllara göre atıf sayıları (Kaynak: Web of Science Core Collection).¹⁷

TABLO 3: Müzik terapi ile ilgili yayınların dergilere göre dağılımı (Kaynak: Web of Science Core Collection).¹⁷

Dergi Adı	Sayı (n)	Yüzde (%)
Journal of Music Therapy	494	8,12
Nordic Journal of Music Therapy	450	7,40
Arts in Psychotherapy	308	5,06
Music Therapy Perspectives	118	1,94
British Journal of Music Therapy	74	1,2

Çalışmaların farklı türde birçok dergide yayımlandığı görülse de ilk sırada Journal of Music Therapy dergisi yer almaktadır (n=494).

Tablo 4’de belirtilen en fazla atıf alan çalışmalardan tablonun son sütununda yer alan, çalışmanın yayınladığı yıl sayısı ile aldığı atıf oranı olarak yıllık ortalama atıf sayısı en yüksek olan çalışmanın (ortalama=33,71) “Interventions for improving upper limb function after stroke” olduğu görülmektedir. İnme sonrası rehabilitasyona yönelik çalışmaların sistematik olarak incelendiği bu çalışmada müzik terapi de dâhil olmak üzere birçok iyileştirme müdahalelerinin

TABLO 4: Müzik terapi ile ilgili en fazla atıf alan çalışmalar (Kaynak: Web of Science Core Collection).¹⁷

Yayın Adı	Yazar	Yayın Yılı	2016 Atıf	2017 Atıf	2018 Atıf	2019 Atıf	2020 Atıf	Top. Atıf	Ort. Atıf*
Systematic review of psychological approaches to the management of neuropsychiatric symptoms of dementia	Livingston G; Johnston K; Katona C; et al.	2005	17	22	22	19	5	348	21,75
Music listening enhances cognitive recovery and mood after middle cerebral artery stroke	Sarkamo T; Tervaniemi M; Laitinen S; et al.	2008	38	34	28	30	16	343	26,38
Intravascular ultrasound-guided optimized stent deployment- Immediate and 6 months clinical and angiographic results from the Multicenter Ultrasound Stenting in Coronaries Study (MUSIC Study)	DeJaegere P; Mudra H; Figulla H; et al.	1998	28	22	10	15	7	313	13,61
Towards a neural basis of music-evoked emotions	Koelsch, Stefan	2010	31	32	29	33	9	271	24,64
Interventions for improving upper limb function after stroke	Farmer SE; Brady MC; et al	2014	42	42	59	61	19	236	33,71

* Çalışmanın yayınladığı yıl sayısı ile aldığı atıf oranı olup yıllık ortalama atıf sayısını vermektedir.

incelendiği ve sistematik araştırmaların her zaman daha fazla atfı aldığı görülmektedir.²⁵

Multidisipliner olarak birçok alanda etkisi araştırılan müzikle terapiye ülkelerin yayın sayısı olarak sunduğu katkı oranlarında Türkiye'nin 138 makale ile %2,27 katkı sağlayarak 10. sırada yer alması (Tablo 5) ve Melbourne Üniversitesinin ilk sırada yer aldığı (Tablo 6) en fazla katkı sağlayan üniversiteler listesinde Türkiye'den farklı üniversitelerin bulunması alana özgü daha fazla nitelikli çalışmaların yapılabileceğinin bir göstergesi sayılabilir.

Çalışmada elde edilen veriler WOS veri tabanı kaynaklıdır.¹⁷ Lisansüstü tezler ise Türkiye Ulusal Tez Merkezi kaynaklıdır.¹⁸ Müzik terapi konusunda yapılan çalışmaların sadece WOS veri tabanı ve Tür-

kiye Ulusal Tez Merkezi kaynaklı yayınlardan ibaret olmaması, dünya geneli birçok ülkede ve birçok bilimsel kaynaklı veri tabanında müzikle tedavi konusunda çalışmalar yayınlanması bu çalışmanın sınırlılığı kabul edilebilir.

SONUÇ

Yayın sayısı gün geçtikçe genişleyen müzik terapi konusunda en temel literatür bilgisine ulaşmak adına yapılan bibliyometrik analizler ile alana özgü genel çerçeve belirlenmiştir. Yapılan analizler ile ülkeler, dergiler, yayın dilleri ve atıflar hakkında bilgiler derlenmiştir. Bu sayede geleneksel ve tamamlayıcı tıp kapsamına alınan ve tıp tarihinde de yer tutan müzik terapi konusuna ilgi duyanlar için hedefe yönelik bir farkındalık oluşturulmuş ve araştırmacılar için genel bir literatür bilgisi sunmak istenmiştir.

Ulusal Tez Merkezinde yayımlanan müzik ile tedavi konusunda 36 tezden 7 tanesinin doktora ve 10 tanesinin ise tıpta uzmanlık seviyesinde olması bu alanda günümüz çağında bilimsel temelli çalışmalar yapıldığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Unutulmamalıdır ki tarihsel süreçte yer alan tedavi edici yöntemler, o dönemin imkân ve bilimsel bilgisi içerisinde varlığını sürdüren değerler dizilerine yöneliktir. Özellikle tedavi edici nitelikte kabul edilen yöntemlerin etkinliğinin ve anlamlılığının gelişen tıp bilgisi ve yeni değerler dizileri ışığında değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Müzik terapi konusunda yapılan nitelikli çalışmaların artması temennisi literatüre sağlayacağı katkı açısından önem arz etmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

TABLO 5: Müzik terapi ile ilgili en fazla araştırma yapan ülkelerin yayın sayıları (Kaynak: Web of Science Core Collection).¹⁷

Ülkeler	Sayı (n)	Yüzde (%)
ABD	1.967	32,35
İngiltere	553	9,09
Almanya	477	7,84
Avustralya	433	7,12
Kanada	250	4,11
Çin	243	3,99
İtalya	241	3,96
Norveç	190	3,12
İspanya	157	2,58
Japonya	138	2,27
Türkiye	138	2,27

En fazla çalışmanın Amerika Birleşik Devletleri'nde yapıldığı (n=1.967) Türkiye'nin ise literatüre 138 makale ile %2,27 katkı sağlayarak Japonya ile 10. sırada yer aldığı görülmektedir.

TABLO 6: Müzik terapi ile ilgili üniversitelere göre yayın sayıları (Kaynak: Web of Science Core Collection).¹⁷

Ülkeler	Sayı (n)	Yüzde (%)
University of Melbourne	168	2,76
University of Minnesota	108	1,77
Florida State University	85	1,39
University of Bergen	81	1,33
University of Kansas	80	1,31

Müzik terapi alanında en fazla katkı sağlayan ilk 500 üniversiteye bakıldığında, Melbourne Üniversitesinin en fazla yayın ile ilk sırada (n=168) yer aldığı görülmektedir. Türkiye'den ise en fazla sayıda Ege Üniversitesinin 10 yayın, Atatürk Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesinin ise sekizer yayın ile katkı sağladığı görülmüştür.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Sercan Kürklü, Tuğba Atmaca Temrel, Tuna İlbars, Eray Serdar Yurdakul; **Tasarım:** Sercan Kürklü, Tuğba Atmaca Temrel, Tuna İlbars, Eray Serdar Yurdakul; **Denetleme/ Danışmanlık:** Eray Serdar Yurdakul; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Sercan Kürklü; **Analiz ve/veya Yorum:** Sercan Kürklü, Tuğba Atmaca

Temrel, Tuna İlbars, Eray Serdar Yurdakul; **Kaynak Taraması:** Sercan Kürklü; **Makalenin Yazımı:** Sercan Kürklü, Tuğba Atmaca Temrel, Tuna İlbars, Eray Serdar Yurdakul; **Eleştirel İnceleme:** Tuğba Atmaca Temrel, Eray Serdar Yurdakul; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Tuna İlbars, Sercan Kürklü; **Malzemeler:** Sercan Kürklü, Tuğba Atmaca Temrel, Tuna İlbars, Eray Serdar Yurdakul.

KAYNAKLAR

1. Ak AŞ. Avrupa ve Türk İslam Medeniyetinde Müzikle Tedavi. 2. Baskı. İstanbul: Ötüken Yayınları; 2006.
2. Somakçı P. Türklere Müzikle Tedavi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2003;15(2):131-40. [Link]
3. Şaktanlı SC. [Unimpeded Music Education]. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi.2016;5(1): 268-70. [Link]
4. Ruud E. Music and Quality of Life. Nordic Journal of Music Therapy. 1997;6(2):86-97. [Crossref]
5. Evans D. The effectiveness of music as an intervention for hospital patients: a systematic review. J Adv Nurs. 2002;37(1):8-18. [Crossref] [PubMed]
6. Saheb T, Saheb M. Analyzing and Visualizing Knowledge Structures of Health Informatics from 1974 to 2018: A Bibliometric and Social Network Analysis. Health Inform Res. 2019;25(2):61-72. [Crossref] [PubMed] [PMC]
7. Guo S, Wang L, Xie Y, Luo X, Zhang S, Xiong L, et al. Bibliometric and Visualized Analysis of Stem Cells Therapy for Spinal Cord Injury Based on Web of Science and CiteSpace in the Last 20 Years. World Neurosurg. 2019;132:e246-e258. [Crossref] [PubMed]
8. van Eck NJ, Waltman L. Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. Scientometrics. 2010;84(2): 523-38. [Crossref] [PubMed] [PMC]
9. Stasko, J, Görg, C, Liu, Z. Jigsaw: Supporting Investigative Analysis through Interactive Visualization. Information Visualization. 2008;7:118-32. [Crossref]
10. Bormmann L, Marx W. HistCite analysis of papers constituting the h index research front. 2012, Journal of Informetrics. 2012;6(2):285-8. [Crossref]
11. Hulme EW. Statistical bibliography in relation to the growth of modern civilization. Two Lectures delivered in the University of Cambridge in May 1922. Nature. 1923;12:585-6. [Crossref]
12. RAISIG LM. Statistical bibliography in the health sciences. Bull Med Libr Assoc. 1962;50(3):450-61. [PubMed] [PMC]
13. Pritchard A. Statistical bibliography or bibliometrics. Journal of Documentation. 1969;25(4):348-9. [Link]
14. Glänzel W. The need for standards in bibliometric research and technology. Scientometrics. 1996;35:167-76. [Crossref]
15. Glänzel W. Bibliometrics as research field: a course on theory and application of bibliometric indicators. Course Handouts. 2003. [Link]
16. Kurklu S. Biyoetik konusunda yapılan araştırmaların bibliyometrik analizi; WOS örneği. Turkish Journal of Bioethics. 2019;6(3):87-99. [Crossref]
17. Web of Science. (WOS). Erişim: 30 Haziran 2020. [Link]
18. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi. Erişim: Mayıs 2020 [Link]
19. Resmî Gazete (27.10.2014, Sayı: 29158) sayılı Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği, EK-3; 2014. [Link]
20. Thaut MH. Music as therapy in early history. Prog Brain Res. 2015;217:143-58. [Crossref] [PubMed]
21. Gómez-Romero M, Jiménez-Palomares M, Rodríguez-Mansilla J, Flores-Nieto A, Garrido-Ardila EM, González López-Arza MV, et al. Benefits of music therapy on behaviour disorders in subjects diagnosed with dementia: a systematic review. Neurologia. 2017; 32(4):253-63. English, Spanish. [Crossref] [PubMed]
22. Van Assche E, De Backer J, Vermote R. Muziektherapie bij depressie [Music therapy and depression]. Tijdschr Psychiatr. 2015;57(11):823-9. Dutch. [PubMed]
23. Keilani C, Simondet N, Maalouf R, Yigitoglu A, Bougrine A, Simon D, et al. Effects of music intervention on anxiety and pain reduction in ambulatory maxillofacial and otorhinolaryngology surgery: a descriptive survey of 27 cases. Oral Maxillofac Surg. 2017;21(2):227-32. [Crossref] [PubMed]
24. Livingston G, Johnston K, Katona C, Paton J, Lyketsos CG; Old Age Task Force of the World Federation of Biological Psychiatry. Systematic review of psychological approaches to the management of neuropsychiatric symptoms of dementia. Am J Psychiatry. 2005;162(11):1996-2021. [Crossref] [PubMed]
25. Pollock A, Farmer SE, Brady MC, Langhorne P, Mead GE, Mehrholz J, et al. Interventions for improving upper limb function after stroke. Cochrane Database Syst Rev. 2014(11): CD010820. [Crossref] [PubMed] [PMC]